

Nr 25

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner om utredning rörande handläggningen av ekonomiska angelägenheter avseende kyrkliga ändamål.

I de likalydande, till konstitutionsutskottet hänvisade motionerna nr 54 i första kammaren av herr *Lars Larsson m. fl.* och nr 63 i andra kammaren av herr *Thapper m. fl.*, vilkas behandling uppskjutits till höstsessionen, hemställas, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida och i vilken omfattning ekonomiska angelägenheter, i vad de avser kyrkliga ändamål, må kunna handläggas av organ, som äger besluta om den borgerliga kommunens ekonomiska angelägenheter.

Beträffande motiveringen får utskottet, i den mån redogörelse därför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionerna.

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt 1 § lagen den 6 juni 1930 om församlingsstyrelse äger varje territoriell församling att själv vårda sina gemensamma kyrkliga angelägenheter, såvitt det enligt gällande författningar inte tillkommer annan att handha dem. En regel av motsvarande innehåll finns för den borgerliga kommunen i 3 § kommunallagen den 18 december 1953. I kommunallagen anges inte närmare vad som avses med kommunala angelägenheter, utan det är överlämnat åt rättspraxis att närmare bestämma gränserna för den kommunala verksamheten, i den mån denna inte regleras i särskilda författningar. För den kyrkokommunala självstyrelsen har valts en annan metod. Till den allmänna regeln i 1 § lagen om församlingsstyrelse ansluter sig 2 §, i vilken anges vad som avses med kyrkliga angelägenheter genom en i princip uttömmande uppräknings av verksamhetsgrenarna.

För församlingarna i Stockholm gäller en särskild lag, i vilken finns bestämmelser, som motsvarar den allmänna församlingsstyrelselagens.

Den kyrkliga kommunens beslutanderätt utövas på kyrkostämman eller av kyrkofullmäktige. Fullmäktige skall finnas i församling, som har mera än 1 500 invånare, men kan finnas också i mindre församlingar. De lagregler, som gäller för den kyrkliga kommunens beslutande organ, skiljer sig i ett par viktiga hänseenden från dem, som reglerar den borgerliga kommunens. Endast personer, som tillhör svenska kyrkan, äger nämligen deltaga i kyrkostämman eller utöva rösträtt vid kyrkofullmäktigvalen.

Den kyrkliga kommunen har en från den borgerliga kommunen helt skild

drätsel med egen medelsförvaltning och egen utdebitering. Kommunallagarna anvisar inte någon ordning för gemensam budgetberedning eller annat ekonomiskt samarbete. Sådant samarbete förekommer dock i vissa fall.

Frågans tidigare behandling

Före tillkomsten av 1862 års kommunalförfattningar handlades kommunens, socknens, kyrkliga och borgerliga angelägenheter gemensamt på sockenstämman. Ordförande på denna var kyrkoherden. Genom 1862 års kommunallagsrevision skildes de kyrkliga och borgerliga angelägenheterna från varandra. I fortsättningen handhades således de kyrkliga ärendena alltjämt av församlingen, under det att den borgerliga kommunen övertog de profana angelägenheterna. Den gräns som år 1862 drogs upp mellan församlingen och den borgerliga kommunen i vad gäller deras inbördes kompetens är i huvudsak densamma, som nu gäller. Ett viktigt undantag finns dock; det obligatoriska skolväsendet, som det till en början tillkom församlingen att sköta, har i olika etapper helt överförts på den borgerliga kommunen.

Redan år 1862 blev det möjligt för den borgerliga kommunen att införa ett representativt beslutande system. Det dröjde inte länge förrän spørgsmålet om motsvarande regler för församlingen väcktes i riksdagen. Först år 1919 intog man en mera positiv ståndpunkt; detta år tillsattes en utredning, som hade till uppgift att undersöka spørgsmålet. Sedan utredningen, som benämndes kyrkofullmäktigsakkunniga, börjat sitt arbete, väcktes vid 1919 års riksdag en motion (II: 38) av herrar Ulrik Leander och Ola Jeppsson om att utredningen skulle utvidgas till att också omfatta frågan om inte alla kostnader för kyrkliga ändamål och för folkskoleväsendet borde beslutas och handhas av den borgerliga kommunens organ.

Konstitutionsutskottet tillstyrkte motionen så till vida, att utskottet föreslog att frågan skulle utredas. I utskottets utlåtande (nr 17) framhölls bl. a., att den förefintliga dualismen mellan församlingen och den borgerliga kommunen åstadkom svårigheter att avväga de olika utgifterna med hänsyn till kommunmedlemmarnas skatteförmåga. Utskottet ansåg vidare det uppenbart, att några grundade skäl knappast kunde göras gällande mot att överföra beslutanderätten över vissa utgifter till kommunen. Var gränsen skulle sättas ansåg sig utskottet dock inte kunna avgöra utan att en mera ingående undersökning verkställdes.

Motionen bifölls i andra kammaren, men den avslogs i första, och den föranledde därför inte någon åtgärd från riksdagens sida.

Kyrkofullmäktigsakkunniga upptog dock på eget initiativ frågan och efter framställning uppdrog Kungl. Maj:t åt dem att utreda och avge förslag i ämnet. Kyrkofullmäktigsakkunniga framhöll i sitt år 1922 avgivna betänkande (SOU 1923: 4) som sin åsikt, att om kommunen övertog beslutanderätten i församlingarnas ekonomiska angelägenheter, skulle betydande svårigheter uppstå. Historiskt och principiellt skulle en sådan anordning

nämligen enligt de sakkunnigas uppfattning betyda ingenting annat än en fullständig återgång till förhållandena inom primärkommunerna före 1862 års reform. De omständigheter, som bidrog till att den gamla ordningen blev ohållbar och som således medverkade till skilsmässan mellan församlingen och den borgerliga kommunen, hade snarare vuxit i styrka. De sakkunniga pekade också på vissa praktiska svårigheter att sammanföra församlingens och den borgerliga kommunens ekonomiska angelägenheter till ett organ. De sakkunniga fann det därför inte lämpligt, att någon allmän överflyttning av ärenden ägde rum. Men detta uteslöt enligt de sakkunnigas åsikt inte, att en annan fördelning av arbetsuppgifterna kunde tänkas.

Kyrkofullmäktigsakkunniga föreslog i detta hänseende en överflyttning av i främsta rummet undervisningsärenden, barnavårdsärenden och biblioteksärenden. Beträffande budgetärendenas behandling föreslog de sakkunniga att viss gemensam behandling skulle införas mellan församling och borgerlig kommun; bl. a. skulle kommunalnämnden — i syfte att åstadkomma en bättre avvägning av hur olika angelägenheter skulle tillgodoses — göra upp en tablå över kostnaderna i stafförslagen och räkna ut vad detta förde med sig i den gemensamma kommunala utdebiteringen.

Kyrkofullmäktigsakkunnigas förslag föranledde inte att någon omedelbar lagstiftning kom till stånd, men det låg delvis till grund för 1930 års reform på det kyrkokommunala området.

Frågan om förhållandet mellan församling och borgerlig kommun behandlades också vid 1929 års allmänna kyrkomöte. I anslutning till en motion (nr 37) hemställde mötet (skr. nr 22) om att inga åtgärder blev vidtagna, som kunde vara ägnade att försvaga församlingens dittillsvarande självständighet eller försvåra strävandena att göra den skickad att lösa sina uppgifter, särskilt i fråga om det inre församlingsarbetet.

I den till 1930 års riksdag framlagda propositionen (nr 100) med förslag till lag om församlingsstyrelse m. m. sköts spörsmålet om en ändrad gräns för församlingens och den borgerliga kommunens kompetens åt sidan. Emellertid väcktes en motion (I: 299) av herr Johan Nilsson i Malmö, i vilken han yrkade att spörsmålet huruvida kommunen kunde övertaga församlingens beslutanderätt rörande utgifter och övriga ekonomiska frågor skulle utredas. Motionären framhöll särskilt olägenheten av att två beskattningsmyndigheter fanns jämsides med varandra. Konstitutionsutskottet framhöll (utl. nr 31), att en överflyttning skulle innebära en återgång till förhållandena före tillkomsten av 1862 års kommunalförfattningar och ytterligare komplicera den kommunala förvaltningen. Utskottet avstyrkte därför motionen, och den avslogs enligt denna hemställan av riksdagen.

I samband med 1930 års revision av kommunallagstiftningen antogs den till år 1955 gällande lagen om skolstyrelse i vissa kommuner. Denna lag innebar, att skolärendena i landskommuner med kommunalfullmäktige kunde handläggas av den borgerliga kommunens organ. Redan år 1909 hade en sådan möjlighet införts för de större städerna. Departementschefen fram-

höll i sitt anförande till statsrådsprotokollet särskilt den fördel av bättre reda och enhetlighet, som skulle vinnas vid det kommunala budgetarbetet genom att skolutgifterna behandlades tillsammans med övriga större kommunala utgiftsposter. Konstitutionsutskottet anförde i sitt utlåtande 1930: 31 bl. a. följande:

Ett överförande av skolväsendet till den borgerliga kommunen jämväl på landsbygden är påkallat också av praktiska hänsyn. Genom en sådan överflyttning skapas förutsättningar för en enhetlig budgetbehandling inom kommunen. Kosnaderna för skolväsendet utgöra numera en högst betydande del av de kommunala utgifterna, och det måste anses lämpligt, att behandlingen av dithörande frågor bör tillkomma de organ, som hava att i övrigt pröva de kommunala utgiftsbehoven. Härigenom skapas större möjlighet att väga dessa behov mot varandra och att vid deras tillgodoseende taga tillbörlig hänsyn till kommunens ekonomiska bärkraft.

Enligt den nu gällande skolstyrelselagen, som trätt i kraft den 1 juli 1958, åligger det den borgerliga kommunen att sörja för det obligatoriska undervisningsväsendet.

Frågan om ändrad kompetensfördelning mellan kyrklig och borgerlig kommun väcktes ånyo vid 1943 års riksdag genom en motion (II: 10) av herr Lundberg i Uppsala. I motionen hemställdes om utredning och förslag om att den borgerliga kommunen skulle övertaga beslutanderätten i församlingens ekonomiska frågor. Motionen avstyrktes av konstitutionsutskottet (utl. nr 1), som bl. a. framhöll följande:

Motionären har icke angivit hur han tänkt sig den ifrågasatta uppdelningen av församlingarnas angelägenheter genomförd. För utskottet står det klart, att den skulle erbjuda stora, måhända oöverstigliga svårigheter. I varje fall skulle tankens genomförande medföra, att blott ett ganska litet antal ärenden bleve kvar under församlingarnas vård. Att för dessa frågor bibehålla en särskild kyrklig kommunal organisation skulle emellertid icke gärna kunna komma i fråga. Ett beträdande av den av motionären föreslagna vägen skulle därför få till följd den kyrkliga kommunens försvinnande och uppgående i den borgerliga. En åtgärd med sådana konsekvenser — vilka motionären för övrigt knappast torde ha tagit i betraktande — kan utskottet för sin del ej tillstyrka.

Mot utskottets avstyrkande reserverade sig fem ledamöter, som förordade utredning i ämnet. Riksdagen följde utskottets hemställan och avslag motionen.

Vid 1949 års riksdag återkom herr Lundberg, nu med nio medmotionärer, och hemställde om utredning av frågan (motion II: 54). Konstitutionsutskottet avstyrkte motionen (utl. nr 15) och hänvisade därvid till vad utskottet anfört år 1943. Därjämte påpekade utskottet, att då kommunindelningsreformen beslöts hade förutsatts, att ett motsvarande sammanförande av församlingar till storförsamlingar inte skulle komma i fråga.

Mot utskottets utlåtande reserverade sig fem ledamöter utan att avge något yrkande. Riksdagen avslag även denna motion.

Vid 1955 års riksdag framställde herr Lundberg, denna gång med 29 med-

motionärer, ånyo motion (II:1) i frågan och hemställde om riksdagsskrivelse med anhållan om en skyndsamt utredning, huruvida och i vilken omfattning ekonomiska angelägenheter, i vad de avsåg kyrkliga ändamål, kunde handläggas av den myndighet, som ägde besluta om den borgerliga kommunens ekonomiska angelägenheter. Man borde enligt motionen vidare utreda frågan om den kyrkliga kommunens samhällliga och rättsliga ställning i dess helhet. En likalydande motion väcktes i första kammaren av herr Einar Eriksson med fyra medmotionärer (I:9).

Konstitutionsutskottet avstyrkte motionerna och framhöll i sitt av riksdagen godkända utlåtande (nr 4) bl. a. följande:

Förevarande motioner ha samma syfte som de 1943 och 1949 behandlade. Utskottet anser liksom vid behandlingen av de tidigare motionerna, att ett beträdande av den i motionerna föreslagna vägen skulle få till följd den kyrkliga kommunens försvinnande och uppgående i den borgerliga. De skäl, som åberopades för folkundervisningens överflyttning till den borgerliga kommunen, kunna nämligen icke utan vidare åberopas för en fortsatt överflyttning dit av de ärendegrupper, som fortfarande höra till den kyrkliga kommunen. Deras karaktär är rent kyrklig och deras omfattning är ej heller större än att också en överflyttning i begränsad utsträckning allvarligt måste äventyra den kyrkliga kommunala organisationens existens. Ej heller kan det, sedan skolärendena nu i princip helt överflyttats till den borgerliga kommunen, pekas på någon speciell grupp av kyrkokommunala ärenden, som med större fördel skulle kunna handläggas av den borgerliga kommunen.

Motionärerna ha vidare enligt utskottets mening underskattat de svårigheter, som en sammanslagning av den kyrkliga och den borgerliga kommunen skulle föra med sig. Det sönderbrytande av den nuvarande församlingsindelningen, som skulle bli en konsekvens av motionärernas resonemang, komme utan tvivel att skapa utomordentligt komplicerade problem. Bland rent faktiska svårigheter må pekas på de invecklade kyrkliga äganderättsförhållandena, som icke kunna undgå att rubbas vid ett avskaffande av den kyrkliga kommunens förvaltningsorgan.

Mot utlåtandet reserverade sig tre ledamöter, vilka yrkade på en riksdagskrivelse i enlighet med motionärernas hemställan. Riksdagen avskaffade motionerna.

Sedan förevarande spörsmål senast behandlats av riksdagen har församlingsstyrelsekommittén avslutat sitt utredningsarbete.

I sitt betänkande »Församlingslag» (SOU 1957:15) har kommittén behandlat frågan ingående. Kommittén framhåller bl. a. att gränserna för församlings kommunala kompetens bör bestämmas med hänsyn till det syfte församlingen har att fullfölja, nämligen att möjliggöra och främja kyrkans gärning, vilken främst består i ordets förkunnelse genom predikan och själavård samt i därtill knuten kärleksverksamhet. Församlingens kyrkokommunala uppgift anser kommittén vara att sörja för de organisatoriska och ekonomiska betingelserna för kyrkans räkning. Kommittén anför vidare bl. a. följande:

Församlingen och den borgerliga kommunen verkar vid sidan av varandra för skilda ändamål. De är båda — var inom sitt område — utrustade

med anslags- och utdebiteringsrätt. I den mån en viss verksamhet genom lag eller sedvänja ankommer å endera kommunen är den andra i princip förhindrad att utdebitera medel för ändamålet. Kommittén utgår från att denna principiella ordning alltjämt skall bestå och att församlingen även framdeles skall äga rätt att själv anslå och i mån av behov utdebitera medel till ändamål, som faller inom ramen för dess verksamhet. Kommittén har därför ej funnit anledning att biträda den vid några tillfällen motionsvis i riksdagen framförda men avvisade tanken att till den borgerliga kommunen överföra beslutanderätten i fråga om församlings ekonomiska angelägenheter.

I detta sammanhang må slutligen erinras om att 1957 års riksdag godkänt en på grundval av pastoratsindelningssakkunnigas betänkande (SOU 1953:11) framlagd proposition (nr 153) med riktlinjer och normer för genomförande av ny indelning för de territoriella pastoraten i riket. En anknytning av pastoratsindelningen till den nuvarande borgerliga kommunindelningen har därvid eftersträfvats.

Motionernas huvudsakliga innehåll

I motionerna anföres i huvudsak följande.

Kyrkofullmäktigvalen omfattas av allt mindre intresse från valmanskårens sida. Detta är ur demokratisk synpunkt otillfredsställande. Trots det ringa valdeltagandet drar valen inte obetydliga kostnader i form av ersättning till valförrättare, lokalhyror m. m.

Motionärerna ifrågasätter om inte tiden är mogen att avskaffa kyrkofullmäktige och föra över den kyrkliga förvaltningen till den borgerligt-kommunala. Utvecklingen inom kommunerna har medfört att kravet på en enhetlig beskattning har aktualiserats. Denna synpunkt har tidigare beaktats vid skolväsendets överflyttning från den kyrkliga till den borgerliga kommunen. De kyrkliga frågorna skulle kunna handhas av organ, som tillsatts av stads- eller kommunalfullmäktige.

Enligt motionärernas uppfattning synes det nuvarande statskyrkosystemet kvarstå under överskådlig tid. Förvaltningen i kommunerna borde därför kunna förenklas och besparingar åstadkommas både vad beträffar förvaltningsorganisationen och valkostnaderna. Både praktiska och kostnads-mässiga skäl talar således för ett överförande av beslutanderätten i de kyrkligt ekonomiska frågorna till stads- och kommunalfullmäktige.

Utskottet

Såsom framgått av den lämnade översikten har riksdagen flera gånger tidigare behandlat den i motionerna väckta frågan om att överföra församlingens beslutanderätt i ekonomiska frågor till den borgerliga kommunen. Då spörsmålet senast var föremål för ett riksdagens ställningstagande, år 1955, erinrade utskottet om att det — liksom vid tidigare behandling av

ämnet — ansåg att ett beträdande av den föreslagna vägen skulle få till följd, att den kyrkliga kommunen försvann och gick upp i den borgerliga. Utskottet framhöll också, att de skäl som åberopats då skolärendena flyttades över till den borgerliga kommunen inte utan vidare kunde berättiga till en fortsatt överflyttning av ärenden.

Härefter har en omständighet tillkommit, som enligt utskottets mening i väsentlig grad torde inverka på ställningstagandet till de problem som är förknippade med frågan. På förslag av utskottet hemställde nämligen 1956 års riksdag i skrivelse (nr 381) till Kungl. Maj:t om en allsidig och förutsättningslös utredning av frågan om den framtida gestaltningen av förhållandet mellan staten och svenska kyrkan.

I det utlåtande (nr 17) som ligger till grund för skrivelsen underströk utskottet, att utredningens huvudsyfte borde vara att lägga fram material för en fortsatt diskussion av och ett framtida ställningstagande till frågan. Utredningen borde därför vara förutsättningslös i den meningen, att den inte tog sikte på vare sig fortsatt organisatoriskt samband mellan staten och kyrkan eller upplösning av detta samband. Utskottet uttalade vidare, att det fann de med frågan sammanhängande problemen så invecklade och ömtåliga, att deras sakliga behandling måste gagnas av att starka meningsbrytningar inte pågick samtidigt som utredningen arbetade.

Utskottet förklarade sig väl medvetet om att en utredning rörande statens och kyrkans inbördes förhållande och de överblickbara konsekvenserna av en omgestaltning av detta förhållande kom att bli omfattande och mödosam. Bland de detaljproblem som kom att aktualiseras vid utredningen nämnde utskottet i första hand den avveckling eller omgestaltning av kyrkliga organ, som skulle bli en följd av att de organisatoriska banden mellan staten och kyrkan upplöstes. Härvid borde prövas den ställning som bl. a. kyrkokommunala representationer intog.

Beträffande uppläggningsen av utredningsarbetet framhöll utskottet, att en inventering av hittills gjorda undersökningar först torde böra företagas. I anslutning därtill borde enligt utskottets mening de principiella synpunkter på förhållandet mellan stat och kyrka, som framförts under de senare årens debatt, redovisas och granskas.

Utskottet förutsatte, att hur utredningens omfattning än begränsades, torde det komma att dröja avsevärd tid, innan dess resultat kunde framläggas. Med hänsyn härtill borde, slutade utskottet, dess arbete inte föranleda att sådant utrednings- och reformarbete på det kyrkliga området, som kunde leda till önskvärda partiella reformer, avbröts eller inställdes.

Med anledning av riksdagens skrivelse har Kungl. Maj:t den 10 januari 1958 bemyndigat chefen för ecklesiastikdepartementet att tillkalla sakkunniga för att utföra en första etapp av den av riksdagen begärda utredningen. De sakkunniga, som benämner sig 1958 års utredning kyrka—stat, har enligt givna direktiv att fullgöra ett förberedelse- och planläggningsarbete, i vilket bl. a. — såsom konstitutionsutskottet förordat — ingår en grundläggande inventering av verkställda undersökningar och en kartläggning av förelig-

gande problem och reformförslag. Sedan arbetet fullgjorts i sådan omfattning att det utgör en lämplig grundval för utredningens fullföljande i andra former, skall de sakkunniga anmäla detta förhållande, varefter ärendet torde komma att prövas av Kungl. Maj:t för beslut om det fortsatta utredningsarbetet.

Efter denna erinran om den av riksdagen begärda utredningen av frågan kyrka—stat och det såsom en första etapp därav bedrivna arbetet får utskottet återknyta till det föreliggande spörsmålet om förutsättningarna för att överföra församlingens beslutanderätt i ekonomiska frågor till den borgerliga kommunen. Utskottet finner att de i motionerna framlagda förslagen bör närmare övervägas. Emellertid lär inte utredningen kyrka—stat kunna undgå att taga upp spörsmålet i hela dess vidd, då utredningen enligt vad ovan berörts behandlar de kyrkliga organens ställning. Med hänsyn härtill finner utskottet att — även om det fortsatta arbetet inom utredningen torde bli tidsödande — den förevarande frågan inte rimligen bör utbrytas och göras till föremål för utredning i särskild ordning. Utskottet kan därför inte nu tillstyrka det i motionerna framställda yrkandet om skrivelse till Kungl. Maj:t med hemställan om utredning av frågan om förutsättningarna för ett överförande av församlingens beslutanderätt i ekonomiska frågor till den borgerliga kommunen.

Emellertid bör, såsom utskottet framhållit i sitt betänkande 1956: 17, inte det pågående utredningsarbetet hindra att angelägna men mindre genomgripande reformer genomföres.

Motionärerna har som motivering för sitt yrkande pekat på vissa förhållanden inom den kyrkligt kommunala sektorn, som enligt deras åsikt från allmän synpunkt är mindre tillfredsställande. Utskottet, som i väsentliga delar kan biträda denna åsikt, får erinra om att efter förberedande utredningsarbete proposition angående ny församlingsstyrelselagstiftning avses skola föreläggas nästa års riksdag. I församlingsstyrelsekommitténs tidigare nämnda betänkande har ingående behandlats de problem, som är förknippade med församlingens kyrkokommunala kompetens. Utskottet vill för sin del framhålla vikten av att denna fråga löses. Blir gränserna mot den borgerliga kommunens verksamhetsfält klarare uppdragna än vad nu är fallet, torde nämligen icke obetydliga problem som för närvarande sammanhänger med det kommunala anslagsbeviljandet kunna undanröjas. Utskottet vill vidare peka på betydelsen av att vid en revision av den kyrkligt kommunala lagstiftningen former skapas för en samverkan mellan de skilda kyrkliga och borgerliga organen i ekonomiska frågor. Härvid bör de i motionerna antydda öskemålen beträffande den kommunala utdebiteringen beaktas.

Motionärerna har vidare särskilt framhållit, att den nuvarande ordningen för kyrkofullmäktigvalen inte är tillfredsställande. Utskottet får erinra om att det år 1955 vid sin behandling av i ämnet väckta motioner uttalade, att det låga valdeltagandet var ur allmän synpunkt otillfredsställande (utl. nr 22). På utskottets förslag hemställde riksdagen i skrivelse (nr 388) till

Kungl. Maj:t, att frågan om lämpligare tidpunkt för valen överlämnades till församlingsstyrelsekommittén för övervägande. Kommittén har redovisat sitt arbete i betänkandet »Ändrad tidpunkt för kyrkofullmäktigvalen» (SOU 1958: 42). Utskottet, som vidhåller sin tidigare uttalade uppfattning i frågan, förväntar att det i betänkandet redovisade materialet överarbetas och att förslag framlägges till ny lagstiftning på området.

På grund av vad sålunda anförts får konstitutionsutskottet, som anser det vara av betydelse, att det av 1958 års utredning kyrka—stat bedrivna arbetet får fullgöras under så gynnsamma betingelser, att resultatet därav kan framläggas utan större tidsutdräkt, hemställa,

1. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening ville giva till känna, vad utskottet ovan anfört; samt
2. att motionerna I: 54 och II: 63 måtte anses besvarade genom vad utskottet sålunda anfört och hemställt.

Stockholm den 24 november 1960

På konstitutionsutskottets vägnar:

BENGT ELMGREN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elmgren, Damström, Ollén, Torsten Andersson, Olsén*, Sveningsson, fru Segerstedt-Wiberg*, herrar Erik Ols-son, Nils-Eric Gustafsson* och Sörlin*; samt

från andra kammaren: herrar Pettersson i Norregård, Spångberg, Magnusson i Tumhult, von Friesen*, Hammar, Andersson i Linköping, Alemyr, Svenungsson, Henningsson i Hälsingborg och fru Thunvall.

* Ej närvarande vid justeringen.